ale sufletelor polon şi românesc. De o parte, un fond ancestral slav, vădit prin toate caracterele categoriilor constitutive, peste care se suprapune, prin catolicism, lumea romană ca spirit organizator. Deci, o lume fundamentală tulbure şi tulburată, în echilibru nestabil, cu năzuiţe nemăsurate, supusă ordonării unui factor voluntar din afară, care ţine cumpenile. De altă parte, aceleaşi elemente dau, în altă combinaţie, o sinteză răsturnată: un fond ancestral traco-latin, măsurat şi echilibrat, un om care este stăpân pe el şi sociabil, chiar în afara oricărei ierarhii; un om cuviincios, cu frica lui Dumnezeu, cumsecade în toată puterea cuvântului; peste care se suprapun însă categoriile regulative slave, cu dezechilibrul lor interior şi cu lipsa lor de măsură şi ordine. Rezultatul? Acea „ţară bună", peste care se va aşterne „rânduiala" şi „tocmeala", vai de ele!

Fiecare popor reprezintă o asemenea sinteză nerepetabilă de evenimente. Şi dacă fiecare contact lasă în sufletul popular un precipitat specific, se poate spune că sufletul fiecărui popor nu e decât o anumită arhitectură de ispite.

Fiecare influenţă suferită de neamul nostru ar putea fi analizată separat şi ispita rezultată